

از دولت-ملت ایران بصورت مدنی حفاظت کنیم

گفت و گوی حمیدرضا جلائی‌پور با یکی از هویت طلبان ترک

● هویت طلب ترک: تفکرات شما [یعنی سخنان امثال جلائی‌پور درباره اقوام و «فرهنگ های زبانی» ایران] برای آینده ایران به شدت خطرناک است. مسئله تبعیض قومی و نسل کشی فرهنگی سایر ملل ایرانی در ایران یک واقعیت بوده و ملی گرایی بین ملل غیر فارس به شدت در حال افزایش است و پاک کردن صورت مسئله از جانب حضرت عالی خیانت به ایران است مطمئن با این روند روزی خواهد رسید که فرصت چاره اندیشی نخواهیم داشت.

● جلائی‌پور: لطفاً اگر منظورتان را و خصوصاً مصداق «نسل کشی فرهنگی» را در ایران روشن کنید ممنون می شوم.

● هویت طلب ترک: دکتر هیچ هویت گرایی در ادربایجان کل مردم فارس را فاشیست نمی داند و ما مشکلی هم با مردم فارس زبان کشورمان نداریم. بلکه معتقدند که نخبگان مرکز از هر جناح سیاسی و حکومت تفکرات فاشیستی دارند و با این تفکرات فاشیستی سعی در فارسی سازی ایران دارند.

● جلائی‌پور: در سخن شما ناسازگاری هست. از یک طرف می فرمایید مردم فارس فاشیست نیستند لذا این سوال پیش می آید که پس این نخبگان از هر جناح که تفکر فاشیستی دارند چگونه بر این کشور مسلط شده اند؟ از طرف دیگر حکومت فاشیستی قاعدتا باید برآمده از مردم فاشیست باشد. بنابراین به نظر میرسد شما واژه فاشیست را «ورز نکرده» بکار می برید.

● هویت طلب ترک: نسل کشی فرهنگی یعنی حمله خشونت آمیز یا نرم به فرهنگ یک گروه، جامعه یا قوم خاص، به طوری که در نتیجه این حملات اعضا گروه هدف خواسته یا نا خواسته مجبور به جذب در فرهنگ گروه دیگر شوند.

● جلائی‌پور: عزیزم من «نسل کشی معنی مشخص» دارد؟ مگر نسل کشی را می توان در خفا نگه داشت. این نکته که شما می فرمایید «نسل کشی» نیست - یک اغراق در بحث است.

● هویت طلب ترک: لطفاً شما تعریف بفرمایید تا ما یاد بگیریم.

رافائل لمکین در سال ۱۹۲۳ در کنفرانس بین المللی یکنواخت سازی حقوق جزا اعلام نمودند که نسل کشی به دو روش قابل تحقق است

۱. از طریق قتل اعضا گروه

۲. از طریق تضعیف تخریب زندگی آنها مثل نسل کشی فرهنگی.

نسل کشی فرهنگی به اعتقاد ایشان دارای دو مرحله است. مرحله اول، تخریب هویت و فرهنگ ملی یک جامعه یا قوم. مرحله دوم، تحمیل فرهنگ و هویت گروه حاکم و سرکوبگر. با این تعریف بدون تردید اقدامات یک قرن اخیر در ایران در راستای یکپارچه سازی فرهنگی ایران و نسل کشی فرهنگی می باشد.

● جلالی‌پور: من که واژه نسل‌کشی را بکار نبردم شما بکار بردید و شما هم شایسته است توضیح دهید.

حالا برابر تعریفی که شما از آن دفاع می‌کنید کارتان مشکل تر می‌شود و باید نشان دهید حکومت ایران دو عنصر کلیدی «شیعه» و «زبان فارسی» را بر آذربایجان به زور حاکم کرده است؟! که این آنوقت ادعای عجیبی می‌شود. شما ممکن است بگویید زور حکومت به تبریز رسیده است لذا باید نشان دهید چگونه زبان فارسی زبان دیوانی امپراتوری قدرتمند عثمانی نیز بوده است؟

● هویت طلب ترک: آقای دکتر اگر نگاهی به تاریخ ایران داشته باشیم. متوجه می‌شویم که در ایران همیشه اقوام مختلف همزیستی مسالمت‌آمیز داشته‌اند. اما بعد از به قدرت رسیدن رضاخان این نخبگان بودند بحث ملت‌سازی در ایران را شروع کردند.

● جلالی‌پور: رضا شاه کارهای استبدادی بدی داشت ولی شما دارید به یک کار خوب او اشاره می‌کنید. خوب «ایران جدید» که در معرض نوسازی قرار گرفته بود به مفهوم وسیع‌تری احتیاج داشت تا میلیون‌ها مردم را در آن جا بدهد. در آن زمان با مفهوم «ایل» یا «محلّه» یا یک «ولایت یا ایالت» یا یک «فرقه» یا یک «فامیل» که نمی‌توانستند میلیون‌ها نفر در این کشور را گرد هم بیاورند. اتفاقاً مفهوم «ملت ایران» ظرف خوب و پلورال و متکثری بود و چه جالب بود که نگفتند «ملت لر» یا «ملت فارس» یا «ملت ترک». من انصافاً به آن نخبگانی که چنین مدبرانه بر نام دولت-ملت «ایران» تاکید کردند، درود می‌فرستم. چون نامی است که از یک طرف ریشه تاریخی دارد و قرن‌ها پیش صدها بار در شاهنامه فردوسی از آن یاد شده و از طرفی «ایران» نام «درب‌گیرنده» همه اقوام و فرهنگ‌های زبانی ایران است.

● هویت طلب ترک: این نخبگان معتقد بودند که تنها راه ملت‌سازی، فارسی‌سازی ایران می‌باشد. شما از اقدامات غیر انسانی این نخبگان و حکومت پهلوی خبر دارید.

● جلالی‌پور: شما توجه نکردید. اتفاقاً چقدر خوب که آنها می‌گفتند: تنها راه «ملت ایران‌سازی» است نه فارسی‌سازی. زبان فارسی بیش از هزار سال زبان دیوانی، ادبیات، علم و فلسفه در این مرز و بوم بوده است که این واقعیت تاریخی است ناراحتی ندارد. همچنان که زبان عربی زبان دین ما بوده است و زبان ترکی و لری و غیره زبان روزمره بخش وسیعی از مردم بوده است.

● هویت طلب ترک: همیشه حکومت فاشیستی برآمده از ملت فاشیست نیست بلکه اقلیت فاشیست هم می‌تواند حکومت فاشیستی تشکیل بدهند.

● جلالی‌پور: این چه اقلیت فاشیستی است که نزدیک صد سال در این کشور حاکم است! فاشیسم که امکان تداوم ندارد در آلمان هم فاشیسم ده سال حاکم بود! شما چرا واژه «فاشیسم» را «ورز نکرده» و بی‌محابا راجع به ایران بکار می‌برید. اتفاقاً یکی از ویژگی‌های مشترک فاشیست‌ها، پاپولیست‌ها، اسلامیست‌های بنیادگرا و اقتدارگرا، ناسیونالیست‌های عظمت طلب و قومیت‌گرای هویت طلب این است که در جدال‌های گفتمانی خود واژه‌های تحلیلی (مثل همین فاشیست) را ورز نکرده‌نثار این و آن می‌کنند و کاری هم به درستی و قبولی آن ندارند.

● هویت طلب ترک: درست می گویند. اما با قبول حقوق سایر اقوام به عنوان مثال قبول چندین زبان رسمی نیز امکان نوسازی ایران وجود دارد. ما هم موافق هستیم که دوره «ایل» و «محل» تمام شده است. اما باید بپذیریم که ایران مساوی است با فارس و عرب و کرد و ترک و ترکمن و بلوچ بوده و همه این اقوام دارای حقوق یکسان فرهنگی هستند.

● جلالی پور: همه مردم ایران از همه اقوام و از همه فرهنگ های زبانی شهروندان ایران هستند و همه برابرند و حقوق برابر دارند و زبان فارسی هم زبان همه آنها است. در انگلستان هم چهار قوم اند ولی زبان سراسری آن انگلیسی است. در ایران هم چند فرهنگ زبانی داریم ولی فارسی زبان ارتباطی همه آنها است. و این با اصل پانزده قانون اساسی که در آن آموزش زبان فرهنگ های زبانی ایران را مجاز دانسته شده، اجرا شود.

● هویت طلب ترک: آیا زبان ولزی متفاوت از انگلیسی است؟

● جلالی پور: تا حدودی متفاوت هست و زبان اسکاتلندی هم خیلی متفاوت هست.

● هویت طلب ترک: شعیه را ما آذربایجانی ها بر شما تحمیل کردیم، نه شما. زبان فارسی بدون تردید تحمیلی است.

● جلالی پور: این ادعای شما نیاز به شواهد تاریخی دارد. در ضمن زبان فارسی به آذربایجان تحمیل نشده بلکه تدریس شده است.

● هویت طلب ترک: اگر قضیه برعکس می شد یعنی زبان ترکی به بچه های اصفهانی و یزدی تحمیل میشد و آموزش زبان ممنوع بود حضرتعالی چه حسی داشتید؟

● جلالی پور: آخر این چه تحمیلی است که بهترین شاعر ایران شهریار، منتقد شیعه غالی و مورخ مشروطه (کسروی)، رهبران انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی و رهبر کشور (آیه الله خامنه ای) همه تبریزی و ترک زبان هستند!! در ضمن درباره یک پدیده تاریخی (مثل زبان فارسی بعنوان زبان دیوانی و تاریخی ایران) که با «اگر» بحث نمی کنند. مثل اینکه ما بگوییم اگر ما در سوئیس متولد می شدیم چه می شد. با این اگرها که نمی شود بحث کرد و مردم را در برابر هم قرار داد.

● هویت طلب ترک: ما ایران را بیش از شما دوست داریم اما این حق را داریم که مطالبه گر حقوق خود باشیم و رسمی شدن زبان ترکی نیز یکی از حقوق مسلم ماست.

● جلالی پور: بسیار عالی. ایران دوستی شما یک وجه مشترک ما و شما است. به همین دلیل هم من می گویم پدیده « ملت ایران» یک پدیده واقعی است چون همه ما این یکپارچگی ملی را دوست داریم. بحث آموزش زبان مادری هم در اصول قانون اساسی آمده و باید اجرا شود.

● هویت طلب ترک: پس چون اکثر اندیشمندان ایرانی به زبان عربی نوشته اند پس اگر زبان عربی در ایران ملی اعلام شود تحمیلی نخواهد بود مثلاً ابن سینا فارابی و ...

● جلائی پور: آخر ملی شدن یک زبان که تحمیلی نیست بلکه مثل زبان فارسی قرن‌ها است که شکل گرفته است. توجه داشته باشید پان ایرانیست‌ها که شعر گویی به فارسی را که به رودکی، فردوسی، مولوی و خیام و دیگران را سفارش نداده‌اند.

● هویت طلب ترک: آقای دکتر مسائل تاریخی نمی‌تواند دلیلی بر نقص حقوق یک ملت باشد. پدران ما اشتباه کردند به ما چه ارتباطی دارد.

● جلائی پور: یک کنشگر اگر به تاریخ توجه نکند می‌تواند به یک بنیادگرای قومی یا بقول شما فاشیست قومی تبدیل شود.

● هویت طلب ترک: اگر رفراندومی در آذربایجان انجام بشود و اکثریت رای به رسمی شدن زبان ترکی بدهند. نظر جنابعالی چی خواهد بود؟ به عنوان یک دموکراسی خواه.

● سر «مسائل ملی» که به رفراندوم متوسل نمی‌شوند. ارکان هویت ملی یک کشور پدیده‌ای که دو وجه دارد. یکی «تاریخی» است یعنی آن ارکان در تاریخ ساخته شده مثل زبان فارسی یا مذهب تشیع و تسنن. دیگری کنشگری خود مردم در حفظ ارکان ملی است. یعنی همین کاری که ایرانیان در صدوپنجاه سال اخیر انجام داده‌اند. اتفاقاً ببینید مشکل کشور عراق یا پاکستان این است که این دو عنصری که در ایران هست در این دو کشور ضعیف هست. و ظریف اینکه برخلاف نظر شما مشکل هویت طلبان آذربایجان این است که در میان خود مردم ترک زبان خصوصاً در میان نخبگان این منطقه پایگاه ضعیفی دارند.

● هویت طلب ترک: احساس تبعیض که صحیح یا غلط در آذربایجان یا کردستان وجود دارد می‌تواند در آینده خطرناک باشد بویژه اگر روزی خدای نکرده حکومت مرکزی ضعیف شود.

● جلائی پور: تبعیض در هر نوعش قابل دفاع نیست.

● هویت طلب ترک: انگلستان را مثال زدید پس چرا در اسکاتلند رفراندوم برگزار شد.

● جلائی پور: اسکاتلند از اول جزو خاک انگلستان نبود و رفراندوم در این کشور بر اساس قوانین ملی و بین الملل انجام شد نه مثل رفراندوم یک طرفه بارزانی در کردستان عراق فدراتیو.

● هویت طلب ترک: عجیب دکتر جان. من حقوق خواندم با مسائل حقوق بین‌الملل آشنا هستم. از لحاظ حقوق بین‌الملل هیچ فرقی بین کردستان عراق و اسکاتلند و آذربایجان و ... وجود ندارد.

● جلائی پور: خب شما که با حقوق بین‌الملل آشنا هستید آیا هر قومی و هر محلی می‌تواند بطور یک طرفه اعلام همه‌پرسی استقلال بکند؟! اینجوری دیگه در دنیا سنگ روی سنگ بند نمی‌شود. همه جهان میشود مثل حوزه خونین بالکانیزم.

● هویت طلب ترک: آقای دکتر نمیخواهم وقت جناب عالی را بگیرم. اما پیشنهاد من این است که مطالبات قومیت‌ها نیز مورد توجه فعالان مرکز به ویژه اصلاح طلبان قرار گیرد. بدون تردید این به نفع وحدت ملی ایران خواهد بود.

● جلالی پور: دغدغه شما جدی است. ما برای پاسخ به مطالبات قومی و فرهنگی باید:

— در جهت توسعه همه جانبه، پایدار و درون زای استانهای کشور به نفع ایران و فرهنگ های زبانی ایران حرکت کنیم.

— ما باید به دولت- ملت شهروندی ایران غنا بدهیم نه دولت- ملت تباری. ما بجای ناسیونالیسم فرهنگی عظمت طلب باید از ناسیونالیسم مدنی یا ایران برای همه ایرانیان دفاع کنیم.

— جالبه التزام به دکتربین دولت- ملت شهروندی و ناسیونالیسم مدنی منافات با اعتقاد به «امت اسلامی» ندارد. امت اسلامی یعنی صدها میلیون مسلمانی که در اعتقاد به اسلام مشترک اند و امت اسلامی منافاتی با دولت- ملت شهروندی ایران ندارد. در دل امت اسلامی ده ها دولت- ملت می تواند وجود داشته باشد.

— چه اشکالی دارد ما ایرانیان دولت- ملت شهروندی غنی داشته باشیم و در عین حال تقسیمات کشوری غیرمتمرکز و کارا (نه فدرالیسم قومی که تحقق آن افسانه است) داشته باشیم. چه اشکالی دارد در آینده دولت- ملت ایران با دولت- ملت های موجود در امت اسلامی و کشورهای موجود در «ایران زمین سابق» اتحادیه های بزرگ منطقه ای داشته باشیم. این کشورهای اروپایی تا شصت سال پیش با هم می جنگیدند ولی الان اتحاد اروپا دارند چرا ما اتحاد منطقه ای نداشته باشیم.

● □ هویت طلب ترک: آقای دکتر خوشحال شدیم.

● جلالی پور: خیلی ممنون از شما که بحث کردید.